

Andrzej Mikołajczyk

Denary wieluńskie Władysława Opolczyka

Acta Archaeologica Lodziensia nr 32, 23-32

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ANDRZEJ MIKOŁAJCZYK

DENARY WIELUŃSKIE WŁADYSŁAWA OPOLCZYKA

Książę opolski Władysław (ur. między 1326 a 1330 r., zm. w 1401 r.) otrzymał z rąk Ludwika Węgierskiego (1370—1382) w 1370 r. Ziemię Wieluńską¹, a w 1372 r. Ziemię Ruską. Władzę nad Rusią Czerwoną utracił w 1377 r., Ziemię Wieluńską odebrał mu dopiero w 1396 r. Władysław Jagiełło. Rządząc na Rusi i w Ziemi Wieluńskiej rozporządzał prawem menniczym, gdyż pozostawił po sobie miedziane denary i srebrne półgrosze bite we Lwowie oraz denary bite w Wieluniu. Nie zachowały się niestety ani przywilej menniczy, ani dokumenty normujące stopę menniczą denarów wieluńskich; brak też źródeł pisanych i archeologicznych pozwalających zlokalizować warsztat menniczy, nie mówiąc już o samej organizacji mennicy w Wieluniu i jej gospodarczym zapleczu. Stan bazy źródłowej nie zachęcał więc dotychczasowych badaczy do studiów nad monetą wieluńską. Z tych samych zresztą przyczyn niewiele naprzód posunęła się wiedza o denarach bitych w pozostałych mennicach działających na obszarze koronnym w czasach Kazimierza Wielkiego (1333—1370), Ludwika Węgierskiego (1370—1382) i Jadwigi (1384—1386).

Okres emitowania denarów wieluńskich zawarty jest między dwiema datami: nadaniem Ziemi Wieluńskiej Władysławowi Opolczykowi 25 listopada 1370 r., a zdobyciem Wielunia przez wojska królewskie w 1396 r. Przypuszczać można, że z uwagi na konieczność prac przygotowawczych mennicę w Wieluniu zdołano uruchomić dopiero na początku 1371 r. Data ustania produkcji, czy też zamknięcia mennicy, nie jest znana. Przeważa przypuszczenie o funkcjonowaniu mennicy wieluńskiej tylko w latach 70-tych XIV w.²

Emisje denarów wieluńskich, stanowiące niewątpliwie epizod w monetarnej historii Polski, nie mogą być wszelako traktowane marginalnie z dwóch względów. Po pierwsze w skali ogólnopolskiej (ogólnokoronnej)

---

¹ Jana Długosza *Roczniki czyli Kroniki Sławnego Królestwa Polskiego*, księga X 1370—1405, Warszawa 1981, s. 21.

² Por. R. Kiersnowski, *Wstęp do numizmatyki polskiej wieków średnich*, Warszawa 1964, s. 170.

dostarczają one przykładu zdecentralizowanego mennictwa przedjagiellońskiej Polski późnośredniowiecznej; po drugie zaś w skali regionalnej, środkowopolskiej, stanowią w materiale numizmatycznym jedyne rozpoznane świadectwo działalności menniczej. Jedynym bowiem — wobec braku innych źródeł — dowodem tej działalności są same monety, należące dzisiaj do bardzo rzadkich zabytków numizmatycznych.

ŹRÓDŁA

Pierwszą wiadomość o denarach wieluńskich podał H. Stecki pisząc, że w 1860 r. przywieziono do Warszawy *garstkę monet starożytnych polskich*, z okolic Krakowa. Wśród tych monet, pochodzących zapewne ze skarbu, znalazły się m. in. denar Ludwika oraz nieznaną dotąd denar wieluński. Moneta, wykonana ze *srebra dobrego*, trafiła do zbioru H. Steckiego, lecz opis jej legendy (+MONETA. WELVNIIE, +DVCIS. WLADISLAI) nie odpowiadał publikowanej rycinie³ (katalog nr 1, tabl. I: 1).

Informacje o trzech denarach wieluńskich — w zbiorach Friedlandera z Krakowa, hr. Zamojskiego i H. Steckiego — przekazał K. Stronczyński podając ilustrację monety z kolekcji H. Steckiego⁴. Ponownie wystąpiła rozbieżność między opisem słownym (MONETA VELVNES, DVCIS VLADISLAI) a zamieszczoną ryciną (Katalog nr 2, tabl. I: 2), a ponadto różniły się wizerunki tej samej rzekomo monety, publikowane przez H. Steckiego i przez K. Stronczyńskiego.

Podobnym komentarzem opatrzyć można następną publikację denara wieluńskiego — w katalogu E. hr. Hutten-Czapskiego⁵. Opis słowny (+..NETA WELV..., +DVCES ..... LAI) nie odpowiada rycinie (Katalog nr 3, tabl. I: 3). Z kolei moneta ta, przechowywana obecnie w Muzeum Narodowym w Krakowie (Katalog nr 4, tabl. I: 4), różni się od powyższych opisów.

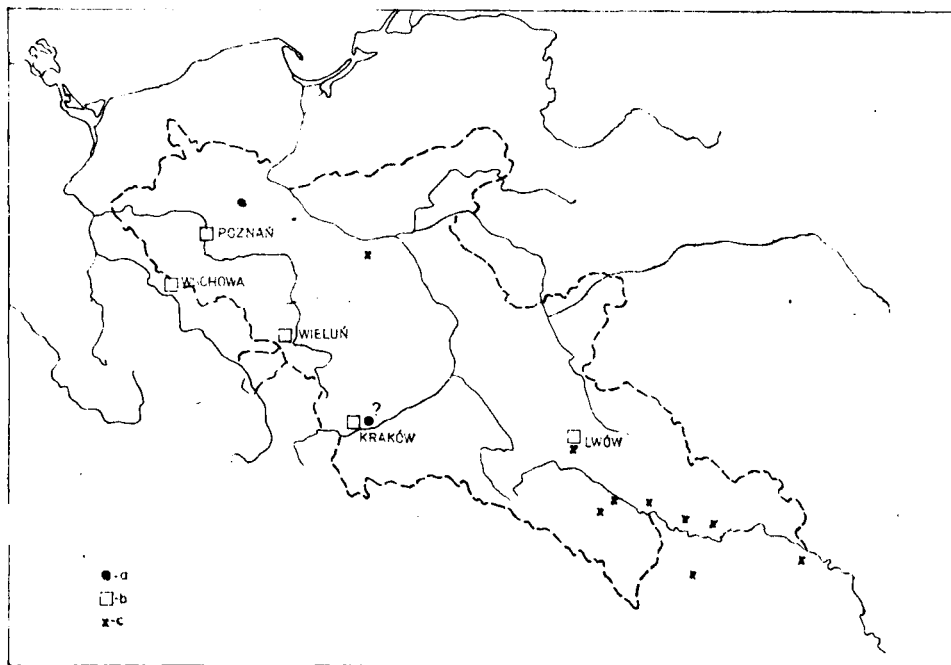
Najdalej w dowolnym opisanium denara wieluńskiego posunął się M. Gumowski (Katalog nr 5, tabl. I: 5), który nie posłużył się zapewne żadnym konkretnym egzemplarzem monety, a przedstawił idealną — jego zdaniem — rekonstrukcję⁶, opartą na dotychczasowych wiadomościach na ten temat. Za jego przykładem poszli późniejsi autorzy

³ H. Stecki, *Moneta wieluńska pod stęplem Władysława księcia opolskiego*, Petersburg 1860, s. 1—2.

⁴ K. Stronczyński, *Dawne monety polskie dynastii Piastów i Jagiellońców*, cz. 3, Piotrków 1885, s. 42, tabl. 27.

⁵ E. Hutten-Czapski, *Catalogue de la collection des medailles et monnaies polonaises*, vol. III, St. Petersburg 1880, reedycja Graz 1957, s. 13, nr 5634.

⁶ M. Gumowski, *Podręcznik numizmatyki polskiej*, Kraków 1914; tenże, *Handbuch der polnischen Numismatik*, Graz 1960.

Ryc. 1. Denary Władysława Opolczyka: a — znaleziska denarów wieluńskich Władysława Opolczyka; b — mennice denarowe działające w Polsce w ostatnim trzydziestolecu XIV w.; c — znaleziska monet ruskich Władysława Opolczyka

kompilacyjnych katalogów monet polskich J. A. Szwaagrzyk⁷ i E. Kopicki⁸.

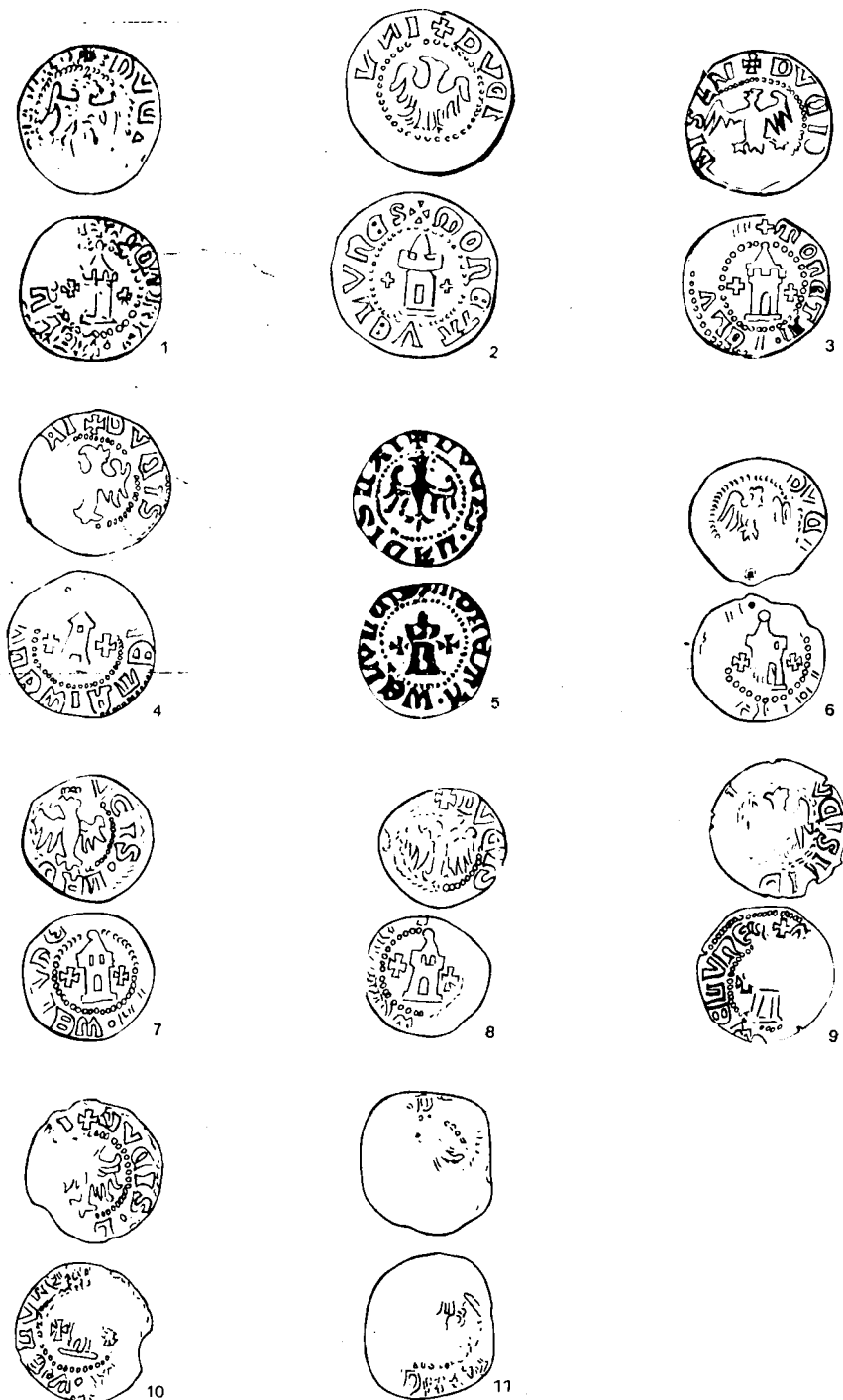
Wobec powyższych niejasności odwołać się należy do zachowanych obecnie denarów wieluńskich w zbiorach muzealnych. Oprócz wspomnianej już monety w Muzeum Narodowym w Krakowie, denary wieluńskie znajdują się w Muzeum Narodowym w Warszawie (Katalog nr 6—8, tabl. I: 6—8), w Muzeum Narodowym w Poznaniu (Katalog nr 9, tabl. I: 9) oraz w berlińskim Gabinecie Numizmatycznym⁹ (Katalog nr 10—11, tabl. I: 10—11). Nie licząc egzemplarzy wymienionych w literaturze numizmatycznej dysponujemy obecnie siedmioma denarami wieluńskimi Władysława Opolczyka¹⁰, co stanowi nader skromną bazę

⁷ A. J. Szwaagrzyk, *Pieniądz na ziemiach polskich X—XX w.*, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1973.

⁸ E. Kopicki, *Katalog podstawowych typów monet i banknotów Polski oraz ziem historycznie z Polską związanych*, t. 1, cz. 1, Warszawa 1974.

⁹ Uprzejmie dziękuję kol. B. Klugemu za udostępnienie danych dotyczących denarów wieluńskich w zbiorach berlińskich.

¹⁰ Kwerenda skierowana do innych większych zbiorów numizmatycznych w Lublinie, Toruniu, Malborku, Wrocławiu, Leningradzie, Brnie i w Pradze dała wynik negatywny.

Tablica I. Denary wieluńskie Władysława Opolczyka w literaturze i w zbiorach numizmatycznych. Numeracja zgodna z katalogiem

źródłową¹¹. Żałować należy, iż niewiele informacji dostarczyło drugie znane mi odkrycie skarbu zawierającego denary wieluńskie. Miało ono miejsce w 1900 r. w Wenecji koło Żnina na Pałukach. W dwóch garnuszkach znaleziono tam około 250 monet, m. in. denar Jana Luksemburskiego (1311—1346), denar ruski i denary koronne (około 80) Ludwika Węgierskiego, denary poznańskie (około 50) Jadwigi, denary (około 80, m. in. wschowskie) Władysława Jagiełły oraz dwa denary wieluńskie Władysława Opolczyka¹².

Katalog

Awers:		Rewers:		Waga g	Śred- nica mm	Układ stem- pli	Literatura Zbiory
W perelkowej obwódce ukoronowany orzeł, w otoku napis:		W perelkowej obwódce herb miejski — baszta, po bokach krzyżyki, w otoku napis:					
1	+DVCI.....LAI	+MONETA WELV...	0,528	13	135°	H. Stecki	
2	+DVCI.....LAI.	+MONETA VELVNES	?	14	?	K. Stronczyński	
3	+DVCIS...DISLAI	+MONETA WELV...	0,39	13	?	E. Hutten- -Czapski 5634	
4	+DVCIS.....AI	....ETA'WELV...	0,25	13,2	225	MNK VII-P- 2699	
5	+DVCIS LADISLAI	+MONETA WELVNES	?	12	?	M. Gumowski	
6	+DVCI.....	.....TA..... ¹	0,15 ²	12	180	MINW 7864	
7	..VCIS LAD.....	.....TA WELVNE.	0,25 ²	12	360	MINW 8013	
8	.DVCIS..... ¹	.....WEL....	0,20 ²	11	360	MINW 8014	
9	..VCIS LAD.	+M .....WELVNES	0,268	12	45	MNP GN 530	
10	+DVCIS L.....I	.....A WELVNES	0,20	12	225	MG Berlin	
11	.D.....	.....WE.....	0,18	14	180	MG Berlin	

Uwagi:

¹ kontramarka A.R. (Antoniego Ryszarda).

² wagi przybliżone

¹¹ W większej liczbie zachowały się w zbiorach polskich ruskie monety Władysława Opolczyka — denary (16 egz.) i półgrosze (18 egz.), por. W. B a g i e ń s k i, *Moneta na Rusi Czerwonej od połowy XIV do połowy XV w.*, maszynopis pracy magisterskiej złożonej w czerwcu 1977 r. w Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Dziękuję autorowi za udostępnienie tej pracy.

¹² Informacja uprzejmie przekazana przez p. dr S. K u b i a k o w ą, której składam niniejszym podziękowanie. Liczniesze są znaleziska ruskich monet Władysława Opolczyka: Bobulice, obl. Tarnopol (XIV w.); Głyboczok, obl. Tarnopol (XIV w.); Halicz, obl. Iwano-Frankowsk (XIV w.); Kamieniec Podolski (XIV w.); Komarow I, obl. Iwano-Frankowsk (XV w.); Kugerieszty, Mołdawska SRR (XV w.); Lwów IV (XV w.); Seret koło Suczawy, Rumunia (XIV w.); Sochaczew (XVI w.); por. B a g i e ń s k i, *op. cit.*, aneks 2: nry 1, 6, 8, 16, aneks 3: nry 41, 43, 50, 51, aneks 5: nr 20.

METROLOGIA

Nieduża liczba zważonych denarów i zupełny brak prób jakości srebra utrudnia określenie stopy menniczej tych monet. Do obliczeń użyć można wagi 8 denarów (Katalog nr 1, 4, 6—11), których wartość średnia Ma wynosi 0,253 g. Wątpliwości może budzić waga (1/24 łąta) monety podana przez H. Steckiego, dwukrotnie przewyższająca wagi pozostałych denarów. Wygląd znanych autorowi denarów, ujawniający dużą domieszkę miedzi widoczną gołym okiem na powierzchni monet, nie potwierdza spostrzeżenia H. Steckiego o *dobrym srebrze*, z którego wybito publikowaną przez niego monetę wieluńską.

Stopa mennicza denarów polskich w XIV w. podlegała ciągłym zmianom zgodnie z ewolucją pieniądza, która w krajach zasobnych w srebro określana bywa reformą groszową oraz zgodnie z procesem politycznego i gospodarczego scalania ziem koronnych po okresie rozbitcia dzielnicowego.

Porządkując politykę menniczą Polski Władysław Łokietek zreformował denary około 1315 r. Z grzywny krakowskiej (196 g) wybijano 576 denarów o próbie XIV-łutowej (0,875), dzięki czemu zachowana została jedność grzywny wagowej z obrachunkową, realizowaną w denarach, a ponadto substancjonalna wartość zreformowanej monety odpowiadała 1/12 grosza praskiego, stanowiącego podstawę systemu menniczego Łokietka. W latach 1316—1320 doszło jednak do dewaluacji denara, którego waga spadła z 0,34 g do około 0,25 g, a próba do XII łutów (0,750), a nawet niżej do VII łutów (0,437). Spowodowało to trzykrotną redukcję wartości grzywny obrachunkowej i ustanowienia w 1334 r. nowego systemu obrachunkowego, zgodnie z którym z grzywny bito już 768 denarów, a denar stał się 1/16 częścią grosza. System ten, będący efektem pierwszej reformy monetarnej Kazimierza Wielkiego, przetrwał do końca XIV w. Osiągnięto ponownie zgodność grzywny wagowej z obrachunkową, która wynosiła w denarach około 195,84 g. Istniała wszelako różnica pomiędzy stopą menniczą denarów krakowskich (małopolskich) a stopą menniczą denarów wielkopolskich. Wyrażała się ona w pojęciu obrachunkowych groszy dużych (*grossi magni sigve lati*) używanym w Małopolsce oraz groszy małych (*grossi parvi*) w Wielkopolsce, których wzajemny stosunek wynosił jak 2 : 3, a wynikała z faktu, że w mennicach wielkopolskich nie bito denarów dwustronnych, lecz brakteaty o odpowiednio mniejszej wadze — około 0,17 g i próbie około XI¹/₂-łutowej (0,656). O ile grzywna według rachuby polskiej (krakowskiej) równała się około 196 g, z czego 86,6 g stanowiło czyste srebro, o tyle w Wielkopolsce grzywna obrachunkowa stanowiła odpowiednik 130,5 g (tzn. 2/3 grzywny wagowej), a mały grosz obrachunkowy odpowiednio 2,72 g.

Rok 1337 przyniósł nową reformę denarową zmieniającą wagę monety na 0,29 g, co pociągnęło za sobą zmianę grzywny obrachunkowej

do około 223 g. Przy próbie od VI do V¹/₂ łutów (0,375—0,406) nowe denary położyły kres dotychczasowej jedności grzywny obrachunkowej z wagową. Oznaczało to, iż struktura i wartość kruszcowa jednostek obrachunkowych pozostały nienaruszone, natomiast zdeprecjonowane zostały jednostki wagowo-pieniężne w nowych denarach, w których obniżka zawartości kruszcowej wyniosła około 1/7¹³. Uwagi powyższe dotyczą jedynie Małopolski, gdyż brak źródeł pisanych pozwalających oświetlić reformę z 1337 r. w Wielkopolsce, a same monety, nie posiadające niestety atrybucji typologicznych i chronologicznych, nie stanowią pewnej bazy źródłowej dla rozstrzygnięcia tego problemu. Wprawdzie ze Statutu Wiślickiego wydanego w 1347 r. wynika, że ujednolicono monetę w całej Koronie¹⁴, to jednak o przetrwaniu niektórych odrębności monetarnych (co najmniej do około 1360 r.) między dzielnicami małopolską a wielkopolską zdają się świadczyć dwa typy kwartników Kazimierza Wielkiego, z których liczniejszy przypisywany jest mennicy krakowskiej, a drugi — hipotetycznie — mennicy wielkopolskiej¹⁵.

Niezbyt dokładnie poznana została też metrologia denarów bitych w czasie panowania Jadwigi. Na podstawie monet ze znaleziska tynieckiego¹⁶ wnioskować można, iż waga denarów wschowskich z tego czasu wynosiła Ma = 0,220 g; Me = 0,238 g, a uwzględniając tradycyjnie przyjmowany pięcioprocentowy ubytek wagi — odpowiednio 0,231 g i 0,250 g. Są to wyniki zbliżone do ciężaru denarów krakowskich Kazimierza Wielkiego, można wobec tego przyjąć, iż w latach 1384—1386 stosowano już jedną, wspólną stopę menniczą w Małopolsce i w Wielkopolsce.

W początkowym okresie panowania Władysława Jagiełły (od 1389 do 1395 r.) denary bito według dotychczasowej stopy nominalnej, tzn. 768 egzemplarzy z grzywny. W praktyce jednak monety o średniej wadze 0,38 g posiadały tak zróżnicowane próby srebra, że stopa faktyczna wahała się od 3361 do 4456 egzemplarzy, a więc aż 438—580‰ stopy nominalnej. W 1398 r. doszło do zmiany stopy menniczej z 768 na 864 egzemplarze z grzywny krakowskiej, a denar stał się 1/18 częścią grosza. Nadal jednak, choć w mniejszej już skali (234—287‰), nominalna stopa denarów o średniej wadze 0,28 g różniła się od stopy faktycznej¹⁷.

¹³ R. Kiersnowski, *Data i kształt reform monetarnych Kazimierza Wielkiego*, „Wiadomości Numizmatyczne” R. 12: 1968, s. 164—183.

¹⁴ Por. Z. Zabiński, *Systemy pieniężne na ziemiach polskich*, Prace Komisji Archeologicznej nr 20, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk—Łódź 1981, s. 47, 49, tabela 16.

¹⁵ R. Kiersnowski, *Grosze Kazimierza Wielkiego*, „Wiadomości Numizmatyczne”, R. 17: 1973, s. 215.

¹⁶ S. Kubiak, *Znalezisko grobowe monet jagiellońskich z Tyńca*, „Wiadomości Numizmatyczne”, R. 10: 1966, s. 112—122.

¹⁷ S. Kubiak, *Monety pierwszych Jagiellonów (1386—1444)*, Wrocław—Warszawa—Kraków 1970, s. 142—143, 147.

Denary wieluńskie Władysława Opolczyka ważyły przeciętnie 0,253 g, a więc były cięższe od wschowskich denarów Jadwigi. Można jednak sądzić, iż bito je według ujednoczonej w całej Koronie stopy menniczej, tzn. 768 egzemplarzy z grzywny krakowskiej ($0,253 \text{ g} \times 768 = 194,3 \text{ g}$). Warto zwrócić uwagę na fakt, iż jeden skarb zawierający denary wieluńskie odkryto w Małopolsce, drugi zaś w Wielkopolsce (ryc. 1).

TYPOLOGIA

Wszystkie skatalogowane egzemplarze denarów wieluńskich przedstawiają jeden typ stempla mieszczący się w kanonie, któremu na ogół podporządkowane były monety tego nominału bite w Polsce w czasach Kazimierza Wielkiego, Ludwika Węgierskiego i Jadwigi. Denary emitowane w mennicy stołecznej przedstawiały po jednej stronie symbol pana mennicznego — inicjał, koronę, herb dynastii (andegaweński), ukoronowaną głowę lub popiersie. Odwrotna strona tych denarów przedstawiała czasami powtórzone wyobrażenie awersu, lecz najczęściej orła (połowa typów denarów Kazimierza Wielkiego, wszystkie typy denarów Ludwika Węgierskiego i Jadwigi). Na denarach bitych w mennicach wielkopolskich występowały po jednej stronie orły (na denarze kaliskim Kazimierza Wielkiego widnieje nieokreślony ptak), po drugiej zaś herby lub inicjały miast, w których monety zostały wybite — Poznań, Kalisz i Wschów. Orzeł umieszczony na awersie denara wieluńskiego oraz herb wieluński — baszta miejska pomiędzy krzyżkami — ściśle odpowiadają wymogom typologicznym ówczesnego mennictwa polskiego.

W otokach denarów wieluńskich widnieje często stosowana w średniowiecznym mennictwie legenda przeniesiona, brzmiąca MONETA WELVNES DVCIS LADISLAI. Imię emitenta, umieszczone na awersie, podane jest w genetywie będąc dopełnieniem oznaczenia monety. Akcent położony więc został na miejsce wybicia monety, którym był Wieluń — podany w formie dopełniaczowej. Analogie znane są z denarów Kazimierza Wielkiego bitych w Poznaniu (MONETA POSNANIE) i w Kaliszu (MONETA KALIS), a także z półgroszy ruskich Ludwika Węgierskiego (MONETA RVSSIE).

Liternictwo nie odbiega od przykładów spotykanych na krakowskich, wielkopolskich, ruskich i mazowieckich monetach bitych w ostatniej tercji XIV w. Wyróżnia się natomiast zapis imienia książęcego LADISLAI (w nominatywie Ladislaus), spotykany też na pieczęciach Władysława Opolczyka z lat 1368—1378 (a więc z okresu emisji denarów wieluńskich), odmiennie niż na pieczęciach Władysława I Opolczyka z lat 1257 i 1260—1281 oraz Władysława księcia kozielsko-bytomskiego z lat 1317—1340¹⁸,

¹⁸ Patrz F. Piekosiński, *Pieczęcie polskie wieków średnich*, część 1, *Doba piastowska*, Kraków 1899, s. 260—262, 272—273, nry 500, 504, 532; M. Gumowski, *Pieczęcie śląskie do końca XIV wieku*, [w:] *Historia Śląska od najdawniejszych cza-*

lecz przede wszystkim nie znajdujący odpowiednika w średniowiecznym mennictwie polskim. Władysław Herman występuje na swych monetach jako Vladizlaus, Władysław Laskonogi na denarach gnieźnieńskich — jako Vladislaus, Władysław Odonic (?) na swych brakteatach gnieźnieńskich — jako Vladizlaus, Władysław Łokietek na denarach i dukacie — jako Wladislus, Władysław Jagiełło na ternarach i półgroszach koronnych oraz na półgroszach ruskich i lwowskich — jako Wladislaus. Wreszcie sam Władysław Opolczyk podał swoje imię na ruskich półgroszach w formie Wladislaus, a na ruskich denarach umieścił swój inicjał W (Wladislaus) zgodnie z polską tradycją. Odstąpienie od tej tradycji w Wieluniu nie mogło być dziełem przypadku, gdyż w średniowiecznym mennictwie Europy Środkowej Wladislaus i Ladislaus nie były stosowane wymiennie¹⁹. Można przypuszczać, iż denary wieluńskie odzwierciedlały silną pozycję polityczną Władysława Opolczyka na Ziemi Wieluńskiej, graniczącej ze Śląskiem, nadanej mu wiczyście i nieodwołalnie, podczas gdy Ziemią Ruską księżę opolski tylko zarządzał i to krótko.

THE WIELUŃ DENARII OF WŁADYSŁAW OF OPOLE

SUMMARY

Władysław, duke of Opole, who represented in Poland the authority of Louis of Hungary (1370—1382) obtained the land of Wieluń on 25 November 1370, and in the years 1372—1377 governed Ruthenia. The Ruthenian and Wieluń coins indicate that he must have enjoyed a mint privilege, unknown to us. Only a few of the Wieluń denarii have survived: the author has traced 7 specimens scattered over 4 museum collections, and has found in earlier literature 4 descriptions of these coins (cf catalogue and table I).

In view of the lack of any other sources concerning the Wieluń mint of Władysław of Opole, which minted denarii probably only in the early seventies of the 14th century, these coins, very rare today, have been analysed from the point of view of metrology and typology. The metrological data, limited to the weight of the coins (mean weight Ma 0,253 g) indicate that the Wieluń denarii of Władysław of Opole were struck according to the mint rate already uniform in the

---

sów do roku 1400, t. 3, Kraków 1936, s. 424, 429, 432—433, 435, nry 6, 8, 41, 71—72, 75, 90, 92, 96; S. Mikocki, *Heraldyka Piastów śląskich do schyłku XIV wieku*, tamże, s. 549, nry 190, 192—193.

¹⁹ Na Węgrzech monety z imieniem Ladislai znane są z czasów Władysława V Pogrobka, ale już Władysław Warneńczyk i Władysław II Jagiellończyk pisali swe imiona na monetach według polskiej tradycji, chociaż — co warto przypomnieć — na tych samych monetach imię węgierskiego patrona św. Władysława zapisywano według drugiej wersji (np. M. WLADISLAI REGIS — S. LADISLAUS REX). Podobnie w Czechach Władysław Habsburg podawał swe imię jako Ladislaus, ale już Władysław II Jagiellończyk — jako Wladislaus. Patrz A. Pohl, *Évszámnelküli magyar denárok és obulusok 1308—1502*, Budapest 1972; J. Smolik, *Pražské groše a jejich díly (1300—1547)*, Praha 1971, s. 34, 41—45.

whole Crown (768 pieces per a Cracow mark). This was obviously a coin destined for circulation in the whole Crown. The author knows only two hoards with the coins in question, respectively recorded in the environs of Cracow and at Wenecja near Żnin in Great Poland (cf map). They indicate that the Wieluń denarii were introduced into the monetary circulation in Little and Great Poland which in the 14th century differed for a time in the mint rate.

The Wieluń denarii represent one type of dies. The obverse bears a crowned eagle encircled with the inscription + DUCIS LADISLAI, the reverse bears a tower—the heraldic arms of the town of Wieluń — with crosses on either side and the inscription + MONETA WELVNES. Typologically, these coins fall within the canon to which the denarii, struck in Poland during the reign of Casimir the Great, Louis of Hungary and Jadwiga, conformed. On the other hand, the use of the duke's name Ladislaus instead of Wladislaus is a deviation from the Polish tradition. It cannot be regarded as an accidental error since the two versions were not alternately employed in the medieval coinage of Central Europe (cf footnote 19). The Ruthenian and Lvov demigrossi of Władysław of Opole, for instance, bear the name of Wladislaus. The author suggests that by employing the Ladislaus version the duke stressed the strong position he held at Wieluń.